

**Як перемагти на полі бою. 25
ключових тактик усіх часів. 3
28 планами ведення бою**

Які найуспішніші тактики ведення війни застосовувалися на полі бою протягом століть? І чого ми можемо навчитися від них сьогодні?

Тактика - це короткострокові плани і методи, що використовуються для подолання ворога, зазвичай у тісному контакті, включаючи навички та маневри, які найкраще розгортають власні сили. Тактика вписується в рамки стратегії, яка є довгостроковим планом або керівною ідеєю, що включає управління і маневр силами і засобами в кампанії або війні, спрямованою на досягнення успіху.

Ця книга досліджує поняття тактики на прикладі низки конкретних випадків світової історії.

Роб Джонсон
Майкл Вітбі
Джон Франс

ЯК ПЕРЕМОГТИ НА ПОЛІ БОЮ

25 КЛЮЧОВИХ ТАКТИК
УСІХ ЧАСІВ

з 28 ПЛАНАМИ
ВЕДЕННЯ БОЮ

Видавництво
«К Н Т»
Київ - 2023

Переклад з англійської — Велентина Білашевич

Роб Джонсон, Майкл Вітбі, Джон Франс

Д 42 Як перемогти на полі бою. 25 ключових тактик усіх часів. З 28 планами ведення бою / Роб Джонсон, Майкл Вітбі, Джон Франс. — Київ: Вид. «КНТ», 2023. — 222 с.

ISBN 978-611-01-2991-6

Які найуспішніші тактики ведення війни застосовувалися на полі бою протягом століть? І чого ми можемо навчитися від них сьогодні? Тактика - це короткострокові плани і методи, що використовуються для подолання ворога, зазвичай у тісному контакті, включаючи навички та маневри, які найкраще розгортають власні сили. Тактика вписується в рамки стратегії, яка є довгостроковим планом або керівною ідеєю, що включає управління і маневр силами і засобами в кампанії або війні, спрямованою на досягнення успіху.

Ця книга досліджує поняття тактики на прикладі низки конкретних випадків світової історії.

ISBN 978-611-01-2991-6

© Роб Джонсон, Майкл Вітбі, Джон Франс, 2023.
© Видавництво «КНТ», 2023.

Зміст

Вступ: Цілі та принципи війни	4
1 Атака в центр тяжіння	12
2 Контратака	20
3 Несподівана атака і засідка	28
4 Оточення і подвійне оточення	38
5 Обхід з флангу.....	47
6 Домінування на місцевості та використання навколишнього середовища	54
7 Ешелонована атака.....	63
8 Введення в дію резерву	68
9 Бліцкриг	77
10 Концентрація вогневої потужності	86
11 Шокова дія	94
12 Координація вогню і руху	103
13 Концентрація та кульмінація сили	110
14 Захоплення та утримання ініціативи	120
15 Виведення з рівноваги та затискання	129
16 Маса.....	137
17 Глибока оборона.....	144
18 Стратегічний наступ і тактична оборона.....	153
19 Заманювання ворога.....	162
20 Обман і хитрощі	169
21 Терор і психологічна війна	177
22 Виснаження та знищення.....	185
23 Розвідка та спостереження.....	193
24 Повстанський рух і партизанська війна.....	202
25 Протидія повстанцям	209
Висновок: Як перемогти на полі бою	216

Вступ: Цілі та принципи війни

Які найуспішніші тактики ведення війни застосовувалися на полі бою протягом століть? І чого ми можемо навчитися від них сьогодні? Тактика — це короткострокові плани і методи, що використовуються для подолання ворога, зазвичай у тісному контакті, включаючи навички та маневри, які найкраще розгортають власні сили. Тактика вписується в рамки стратегії, яка є довгостроковим планом або керівною ідеєю, що включає управління і маневр силами і засобами в кампанії або війні, спрямованою на досягнення успіху. Ця книга досліджує поняття тактики на прикладі низки конкретних випадків.

Військова історія не може дати формули гарантованого успіху в сучасній війні, але вивчення прийомів полководців минулого дозволяє виявити закономірності і принципи, які можуть бути повчальними. Уважне вивчення великих теоретиків війни також може бути корисним. Мабуть, найпершим з них є давньокитайський стратег Сунь Цзи, якому приписують авторство впливової праці «Мистецтво війни», що досі широко читається, хоча достеменно невідомо, коли він жив — і чи існував взагалі — невідомо. Два найвідоміші теоретики війни були по-різному пов'язані з Наполеоном. Антуан-Анрі, пізніше барон де Жоміні (1779-1869) воював у наполеонівських військах і був присутній на битві при Аустерліці. Прусс Карл фон Клаузевіц (1780-1831), чия найвідоміша праця перекладається як «Про війну», служив під час революційної та наполеонівської воєн і перебував під глибоким впливом досвіду боротьби проти Наполеона.

Принципи війни

Барон де Жоміні вважав, що теорії стратегії не існує, і що для досягнення перемоги на полі бою рішення командирів повинні ґрунтуватися на поєднанні інтуїції, досвіду і розуміння

принципів війни. Найбільш загальні та важливі заповіді, як на полі бою, так і за його межами, можна підсумувати наступним чином:

Мета Чітка, послідовна політика або мета є першочерговим пріоритетом. Це також вимагає співвіднесення цілей і засобів таким чином, щоб військова перемога збігалася з досягненням політичної мети.

Наступ Перемога залежить від захоплення і утримання ініціативи шляхом наступальних дій, але вона також вимагає чіткого визначення центру тяжіння противника і нанесення йому поразки там (див. 1). Навіть якщо противник змушений зайняти оборонну позицію, необхідно шукати всі можливості, щоб вивести його з рівноваги і повернути собі ініціативу, оскільки дуже важко досягти перемоги в суто реактивній позиції.

Координація Координація союзників і цілей, озброєнь і логістики є ключовим компонентом успіху.

Концентрація сил Клаузевіц, можливо, найвідоміший західний стратег, стверджував, що концентрація сил є найважливішим принципом війни, оскільки вона забезпечує локальну перевагу в критичній географічній точці (див. 13). На більш високому рівні це також означає, що слід уникати боротьби з кількома ворогами одночасно, а також намагатися розділити сили противника.

Економія сил Ефективний розподіл обмежених ресурсів вимагає хорошого управління, але це особливо важливо, якщо командир хоче досягти перемоги в короткому, вирішальному конфлікті, а не ризикувати довгою, затяжною війною на виснаження. Винятком є стратегія повстанців, яка вимагає збереження особового складу, в той час як ворог виснажується протягом тривалого періоду.

Маневр, несподіванка і обман Для Сунь Цзи найвище військове мистецтво полягало в тому, щоб здобути перемогу, не вдаючись до зброї, а цього можна було досягти завдяки поєднанню маневру, обману і хорошого інтелекту. Маневр у правильній позиції робить можливим застосування всіх інших принципів.

Безпека Належна безпека необхідна для того, щоб не бути обманутим, але також важливо мати можливість з'ясувати сильні і слабкі сторони ворога, його пересування і навіть його ймовірні наміри. Конфлікти між державами неминучі через протилежні інтереси, але на вищому рівні деяких воєн або битв можна уникнути завдяки безпеці, дипломатії, обману, стримуванню і маневру.

Простота Враховуючи складність конфліктів і необхідність реагувати на них, а також ініціювати операції, прості плани мають більше шансів на успіх.

Клаузевіц: Про війну

Прагматичний, але виважений путівник з ведення бойових дій можна знайти в працях Карла фон Клаузевіца. Його робота, яка була опублікована після його смерті, є складною і іноді може здатися суперечливою. Однак очевидно, що Клаузевіц прагнув проаналізувати війну на набагато глибшому рівні, ніж прості тактики і маневри своєї епохи. Він стверджував, що війна, по суті, є насильством без природних обмежень, і з цього випливає, що єдиною метою війни є ведення бою. Війна, за його відомим зауваженням, є продовженням політичної волі з домішками інших засобів, а утвердження волі армії є метою кампанії. Зволікання, обман і хитрощі часто можуть бути марною тратою часу, оскільки вони не приводять до вирішального результату.

Клаузевіц усвідомлював, що, незважаючи на ці прості базові елементи, війна все ще залишається сферою випадковостей.

Оскільки війна — це зіткнення воля, вона рідко вирішується одним ударом. Вона завжди відбувається в умовах «тертя» або «туману», так що ретельно розроблені плани можуть бути порушені змінами в рішеннях і діях противника, погодою або просто випадковостями. Проте існували й більш передбачувані закономірності. Без сумніву, пам'ятаючи про катастрофічне вторгнення і відступ Наполеона з Росії в 1812 році (див. с. 163), Клаузевіц стверджував, що атака слабшає в міру того, як вона проникає вглиб ворожої території, і, якщо її не зупинити якимось чином, вона досягає кульмінаційного моменту, коли її сили зводяться до тих самих, що й сили захисника. Однак визначити цей момент надзвичайно складно, для цього потрібне судження видатного генерала. Клаузевіц, безумовно, усвідомлював, що виняткові лідери можуть мати вирішальний вплив на війну. Він вважав Наполеона військовим генієм і вважав, що хоча такі якості, якими володів він, неможливо «натренувати» в інших, їх можна заохочувати і розвивати. З іншого боку, він визнавав, що всі люди мають свої межі — їхній моральний дух може вплинути на кампанію або битву, і вони часто схильні до втоми, страху і невдач. Він також визнавав особливі труднощі, з якими стикаються регулярні, професійні війська, коли стикаються з повстанцями.

Клаузевіц розглядав війну як «дивовижну трійцю», взаємодію насильства, випадковості та раціональної, інтелектуальної і політичної мети. Його здатність так ефективно артикулювати цю комбінацію є привабливою для нас у Клаузевіца. Він не запропонував жодного контрольного списку для перемоги, але прояснив мету війни: «роззброїти» ворога і зробити його політично безпорадним та військово-безсилим за допомогою бою. Він наголошував на тому, що лідери повинні враховувати тип конфлікту, в який вони вступають, і, відповідно, які ресурси повинні бути виділені для його ведення. Він також вважав, що генералам повинна бути надана свобода дій після початку війни, без політичного втручання. Він виступав за створення широкої коаліції, а також за навчання і підготовку військ до початку бойових дій. Перш

за все, він наголошував на необхідності прищеплення всім рішучості до перемоги.

Така рішучість гарантує, що війська готові йти на жертви, але все одно прагнутимуть досягти поставлених перед ними цілей. Він зазначив, що якщо сторона має більше рішучості і більше ресурсів, вона повинна наступати і використовувати максимум наявних на початку сил, щоб досягти перемоги в найкоротші терміни. Цей результат, на його думку, найвірогідніше досягти, знищивши в бою армію супротивника — центр тяжіння.

У цій книзі ми уважно стежимо за підходом Клаузевіца до досягнення перемоги на полі бою. Його ключові принципи наступу, концентрації і безперервності, важливість визнання труднощів війни, але при цьому гнучкого планування, а також інші його ідеї лежать в основі того, що тут викладено. Однак, незважаючи на його критику деяких периферійних аспектів війни — таких як сумніви щодо корисності маневру, обману і розвідки — ці тактики включені в цю книгу, тому що вони іноді також виявлялися вирішальними.

Корисність досвіду

Клаузевіц зазначав, що жодні війни не схожі одна на одну, і що існують ризики, пов'язані зі спробами провести порівняння між широкими історичними періодами. Проте є певні переваги в можливості пов'язати теоретичні ідеї в такий спосіб, щоб перевірити їхню достовірність і продемонструвати їхню універсальність. Метою тут є порівняння не битв, а концепції.

Можна було б включити набагато більше прийомів, але 25 тактик, розглянутих тут, були обрані через їхню важливість і різноманітність. Перші п'ять стосуються атаки і контратаки, або маневрів, пов'язаних з ними. Історичні приклади показують, що деякі з цих оперативних концепцій були розроблені після тривалих роздумів, як у випадку з битвою Монтгомері під Ель-Аламейном (1942), тоді як інші, як,

наприклад, сміливий фланговий марш Роберта Лі під Ченселлорсвіллем (1863), з'явилися завдяки поспішному, але блискучому натхненню. Тактика **6** визнає, що навколишнє середовище може відігравати важливу роль у перемозі, якщо його використовувати на свою користь, а концепції в **7**, **8** і **9** ілюструють, як можна використовувати сили і засоби з максимальним ефектом. У центрі уваги **10-13** — маневр, тоді як **14** і **15** стосуються психології перехоплення ініціативи і виведення противника з рівноваги. Тактика **16** підкреслює значення маси і чисельності, в той час як **17**, **18** і **19** дають вказівки, як можна вести тактичну оборону, щоб здобути перемогу, або, принаймні, створити можливості для неї. У **20** і **21** ми повертаємося до питання психології, зокрема до обману і залякування. Виснаження як інструмент перемоги аналізується в **22**, а в **23** підсумовується внесок, який може зробити розвідка. Дві останні концепції, **24** і **25**, розглядають повстанський рух і протидію повстанцям.

Звісно, в таких роботах існує небезпека загального надмірного акценту на маневрах на полі бою, в той час як війни часто вирішуються іншими засобами. Облоги і морські кампанії, наприклад, часто приносили стратегічні перемоги без особливого драматизму битв. Альянси і коаліції завжди були важливими для результату конфлікту, але окремі національні історії мають тенденцію применшувати або навіть ігнорувати цей важливий вимір. Більше того, всі операції, про які йдеться в цій книзі, хоча і мають деякі спільні принципи і точки для порівняння, проводилися в дуже різних умовах, і було б оманливим створювати враження, що битви завжди були єдиними вирішальними факторами в досягненні перемоги.

Тактичні концепції, які були обрані для аналізу тут, — це ті, які залишилися важливими, незважаючи на очевидні зміни в технологіях протягом історії. Завжди легко переоцінити вплив технологій як визначального чинника перемоги. Після Першої світової війни вважалося, що лише повітряна міць дозволить державам зменшити, а отже, домінувати над містами своїх ворогів і, можливо, зламати їхній моральний дух за допомогою

бомбардувань. Проте використання повітряної сили само по собі не виявилось успішною стратегією — потрібні наземні та військово-морські сили в поєднанні. Генерал-майор Дж. Ф. К. Фуллер, танковий офіцер Першої світової війни і військовий історик, розробив першу бронетанкову доктрину в міжвоєнні роки, яка була з ентузіазмом прийнята німецькою армією, але він вважав, що бронетехніка все одно повинна діяти спільно з іншими видами озброєнь. Дійсно, Друга світова війна показала, що для досягнення успіху всі нові технології повинні бути вбудовані в контекст комбінованих операцій. Жодна окрема зброя Вундерваффе («диво-зброя») не могла забезпечити гарантію перемоги.

Після 1940-х років вважалося, що ядерна зброя, з огляду на її руйнівний вплив, має «абсолютну» стратегічну цінність. Однак ті держави, які володіють ядерною зброєю, не були застраховані від війни, хоча вони, ймовірно, були захищені від тотальної війни. Вивчення впливу технологій на війну може показати переконливі моменти змін, але більш уважне вивчення історичних прикладів показує, що покладання на нову технологію саме по собі не було достатнім для перемоги, і це стосується найбільш руйнівних систем озброєнь з усіх можливих. Зовсім інший сценарій може бути реалізований недержавними суб'єктами, такими як терористи, які використовують ядерну зброю або іншу радіологічну, хімічну чи біологічну зброю масового знищення. Розумне стратегічне застосування такої зброї унеможливить ядерну контратаку. Якщо залишити осторонь моральні наслідки такої атаки, то з військової точки зору вона просто відображає потребу будь-якої воюючої сторони знайти і використати слабкість свого супротивника.

Це висвітлює проблему, з якою стикаються тактики, що мають справу з асиметричними конфліктами — тобто тими конфліктами, в яких потужні звичайні збройні сили виснажуються тактикою переслідування слабшого супротивника. Ключовою проблемою тут є складність застосування сили звичайних збройних сил проти ворога, який

діє серед цивільного населення, знищення якого було б політично неприйнятним на міжнародному рівні. Мао Цзедун у Китаї і генерал Во Нгуєн Зіап у В'єтнамі розуміли необхідність працювати з народом і залучати його на свій бік під час повстання або громадянської війни. На протигагу цьому, Сполучені Штати у В'єтнамі та Радянський Союз в Афганістані були розчаровані у своїх спробах побудувати політичну систему за власним образом і подобою, незважаючи на військову перевагу. Американці у В'єтнамі виграли майже всі битви, але це не принесло їм перемоги у війні. Вони не змогли співвіднести цілі, шляхи і засоби: раціональний розрахунок війни, як це називав Клаузевіц. Фуллер радив своїм американським колегам, що їхня кампанія бомбардувань у В'єтнамі не перемаже комунізм, тому що «Друга світова війна мала б навчити їх, що ідеї не можна витіснити за допомогою ТНТ».

Незважаючи на «революцію у військовій справі» (різке прискорення розвитку засобів зв'язку, розвідки, вогневої потужності і мобільності наприкінці 20-го століття), яка дала Сполученим Штатам технологічну перевагу і домінування майже в кожному спектрі ведення війни — від наземних операцій до інформаційної/кібервійни, і в той час як відстань і топографія більше не є перешкодами для їхніх військ, після вторгнення в Афганістан у 2001 році і в Ірак у 2003 році виникли серйозні труднощі в забезпеченні перемоги. Ці приклади нагадують нам про те, що перевага на полі бою може бути примарною і що тактичні принципи, визначені впродовж історії, залишатимуться актуальними, навіть якщо структури сил, які їх реалізують, радикально зміняться з плином часу.

Історично склалося так, що здатність зберігати гнучкість, вчитися на помилках і розвивати тенденції або ідеї щодо того, як підходити до війни в майбутньому (замість того, щоб намагатися «вести останню війну»), була критично важливою. Ми сподіваємося, що хоча б виходячи з цього, ця книга запропонує кілька цікавих ідей, вартих подальших роздумів.

Атака в центр тяжіння

Клаузевіц, великий мислитель-стратег, завжди чітко усвідомлював, що шлях до перемоги лежить через наступ. Військам, які перебувають в обороні, завжди доводиться переходити в наступ і вести бойові дії проти ворога. Навіть в умовах партизанської війни (див. 24) такі стратеги, як Мао Цзедун і генерал Во Нгуєн Зіап, визнавали, що на завершальному етапі будь-якої збройної боротьби необхідно формувати звичайні наступальні сили для встановлення контролю над країною. Залишаючись в обороні, можна, звичайно, завдати ворогу значних втрат і дозволити слабшій у військовому відношенні армії вистояти проти сильнішого супротивника, але наступ дає армії ініціативу і дозволяє командирі нав'язати свою волю перебігу кампанії.

Фельдмаршал Бернард Монтгомері виступав за те, щоб займати наступальну позицію, навіть коли змушені оборонятися. Він також розумів, що наступ на сильну позицію вимагає ретельного планування, зокрема, щоб виявити і потім розгромити ворога в тому, що Клаузевіц називав «центром тяжіння» — точному місці і моменті, де вирішиться доля битви. На думку Клаузевіца, центр тяжіння зазвичай знаходився в силі ворожої армії, хоча це також могло бути географічне розташування на полі бою.

Чудовим прикладом цієї концепції є Північноафриканська кампанія під час Другої світової війни (1939-45 рр.). Після того, як британські, імперські війська та війська Співдружності витіснили італійські війська з більшої частини нової «Римської імперії» Муссоліні у Східній Африці і відкинули їх назад через Лівію в 1940 році, німці послали війська Муссоліні, що послабшали, Африканським корпусом. Двічі (навесні 1941 року і влітку 1942 року) вони відтіснили британців та їхніх союзників назад до Єгипту. Кожна сторона виявила, що може використовувати простори пустелі для здійснення широких

флангових маневрів на південь, але головна складність полягала в постачанні.

Хоча бронетанкові і механізовані з'єднання досягли успіхів, чим далі вони від'їжджали від джерел пального і боеприпасів, тим важче ставало підтримувати наступ. Клаузевіц говорив про «кульмінаційну точку» в атаці (див.13), точку, за якою нападники послаблюються або перенапружуються: війна в пустелі наочно демонструє цей фактор.

Ель-Аламейн, 1942

У середині 1942 року німецькі та італійські війська під командуванням фельдмаршала Ервіна Роммеля відтіснили британців та їхніх союзників до єгипетського кордону. Союзники були стурбовані тим, що німці можуть спробувати просунутися на Близький Схід, можливо, спільно з військами Осі в Росії, щоб заволодіти життєво важливими запасами нафти. Було вкрай важливо зупинити Роммеля. Німці були на межі своєї лінії постачання, яка простягалася на сотні миль до Бенгазі і Тобрука, і в липні 1942 року це допомогло британському генералу Клоду Ошинлеку утримати єгипетський кордон у Першій битві за Аламейн. Після цього Монтгомері був призначений прем'єр-міністром Вінстоном Черчиллем для рішучого нападу на німців і їхньої рішучої поразки. Це дозволило б Британії відкрити новий фронт проти Німеччини в Середземному морі, тим самим розділивши сили Гітлера. Монтгомері вперше перевірів Роммеля в битві при Алам-Халфа (серпень 1942 року); тепер настав час переходити в наступ.

Монтгомері ретельно спланував свій наступ, але знав, що йому доведеться залишатися гнучким після початку бойових дій. Спочатку він зосередився на підготовці, переоснащенні та посиленні своєї армії. Були доставлені нові, більш надійні танки — американські «Шерман» — і розгорнута величезна кількість гармат. Військово-повітряні сили союзників здобули перевагу в повітрі, а Королівський флот перехоплював і

знищував дедалі більшу кількість суден постачання Роммеля. Монтгомері знав, що в цьому випадку центром тяжіння була сама німецька танкова армія, і для перемоги йому доведеться використати свою перевагу в чисельності, щоб розбити Африканський корпус.

Роммель, у свою чергу, зрозумів, що йому доведеться протистояти цьому натиску, і ретельно підготував свої позиції. Він знав, що, маючи критичну нестачу пального, зможе зробити лише один вирішальний контрудар своїми бронетанковими з'єднаннями. Життєво важливо було визначити, куди припаде основний удар, і тому він повинен був сповільнити темп нападників. Щоб досягти цього, він покладався на фіксовані позиції: німецька та італійська піхота створила мінні поля великої глибини — до 5 миль (8 км) — прикриті артилерією і огорожені сотнями кілометрів колючого дроту. Ці «Сади диявола» дозволили б військам Осі завдати катастрофічних втрат, але уможливили б контратаки, які Роммель передбачав у Schwerpunkt («критичній точці»). З півдня його фланг був обмежений великою западиною Каттара, яка була непрохідною для бронетехніки союзників. Битва мала вирішитись на фронті шириною лише 37 миль (60 км).

План Монтгомері полягав у тому, щоб здійснити сильний обхід південного флангу за допомогою ретельно продуманих заходів обману (включаючи фальшиві транспортні засоби, склади і імітацію паливопроводу), в той час як основна атака, відома як операція «Лайтфут», була спрямована проти північної частини ліній Осі. Штурму мав передувати найбільший артилерійський обстріл британських військ з часів Першої світової війни. Він мав прикрити просування чотирьох піхотних дивізій XXX корпусу, які прокладали собі шлях через мінні поля і вривалися на німецькі позиції. Після закріплення, наступна фаза передбачала бронетанковий удар X корпусу в саме серце німецьких позицій («dogfight — англ. «повітряний бій», як назвав це Монтгомері), а потім прорив, що завдасть удару глибоко в тил їхньої армії

Вторгнення: «Відкусити і утримати»

Атака союзників розпочалася, як і планувалося, о 21:40 23 жовтня 1942 року з шквального артилерійського вогню по позиціях Осі, які були визначені заздалегідь. Затиснуті в своїх укріпленнях, німці спочатку були не в змозі перешкодити британській, австралійській, новозеландській і південноафриканській піхоті, яка проклала собі шлях через мінно-вибухові загородження. Однак у Союзників виникла низка проблем. Нові міношукачі виявилися занадто чутливими, щоб бути корисними, і оснащені ними підрозділи були змушені вдаватися до традиційного методу промацування піску багнетом. Наближаючись до німецьких позицій, вони потрапляли під більш інтенсивний вогонь, і втрати постійно зростали. Дим і пил, підняті бомбардуванням, додавали плутанини, так що, незважаючи на наявність дуг трасувальників і заздалегідь встановлених ліхтарів, ставало все важче утримувати напрямок до цілей. Війська 51-ї (високогірної) дивізії опинилися попереду завіси артилерійського вогню і в результаті зазнали втрат. На лівому фланзі 1-ша південноафриканська дивізія також була сильно посічена німецьким вогнем і була змушена відбити енергійну контратаку, перш ніж завзято вдертися в окопи противника. У центрі точився запеклий ближній бій за хребет Мітейра, але австралійці і новозеландці досягли всіх своїх цілей.

Позаду піхоти, яка майже зупинилася, британська бронетехніка з усіх сил намагалася прорватися через менші, ніж очікувалося, проміжки в мінних полях. Темрява, пил і затори затримували просування. Тим не менш, на світанку 24 жовтня частини одного з'єднання, 10-ї бронетанкової дивізії, досягли хребта Мітейра. Генерал-майор Гейтхаус, командир дивізії, виявив, що його танки швидко знищуються німецькою артилерією, і попросив припинити атаку; в результаті гарячої суперечки Монтгомері наказав йому продовжувати. Наступного дня бронетехніка зробила все, що могла, але не змогла прорвати німецьку оборону або скористатися ситуацією. Піхота також була виснажена і, незважаючи на «стрибки» підрозділів (або «проходження ліній»), не змогла просунути далі.

І хоча початкова ідея прориву в одну фазу не була досягнута, Союзникам вдалося «відкусити і утримати» значну ділянку німецьких позицій. Монтгомері знав, що йому потрібно вивести німців з рівноваги, і тому організував свій південний фінт. Атаки почалися, і, як і передбачалося, Роммель, який щойно повернувся з відпустки після лікування, не був упевнений, де знаходиться головний удар. Йому довелося залишити своє головне бронетанкове з'єднання, 21-шу танкову дивізію, та італійську дивізію «Аріете» в південному секторі, доки ситуація не проясниться.

Сила наступу, продемонстрована в битві за Ель-Аламейн, 23 жовтня — 5 листопада 1942 року.

Книги, які можуть вас зацікавити

Досить боротися – почни перемагати

Дії взводу управління в наступі

Рекомендации по борьбе с противником, действующим в составе танковых и механизированных колонн. Книга врага вражеским языком

Підготовка піхоти до наступального бою

Дії взводу управління в бою

33 стратегії війни

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)